

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2024

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

31/05/2024

ΘΕΜΑ Α

A1. Στο παρόν απόσπασμα παρατίθενται οι ωφέλειες των ταξιδιών σε ατομικό επίπεδο. Ειδικότερα, προσφέρουν πνευματική καλλιέργεια και ψυχοσωματική ευεξία, παρέχοντας στιγμές χαλάρωσης και ευχαρίστησης για την αντιμετώπιση της ασθματικής και ανιαρής πραγματικότητας. Παράλληλα, συμβάλλουν στην επίτευξη της αυτογνωσίας και στην ψυχική αποφόρτιση με την απόκτηση νέων βιωμάτων. Τέλος, τα ταξίδια, μέσω της συναναστροφής με νέους πολιτισμούς, δίνουν την ευκαιρία στον άνθρωπο να αναθεωρήσει τις απόψεις και τις συνήθειές του, αλλά και να εμπλουτίσει το γνωστικό του υπόβαθρο.

ΘΕΜΑ Β

B1.

1. β
2. β
3. α
4. α
5. γ

B2. α. Πρόθεση της συντάκτριας στη δεύτερη παράγραφο είναι να αποδείξει και να εξηγήσει την ανεκτίμητη, ιδιαίτερη αξία των ταξιδιών για τον άνθρωπο. Προκειμένου να υπηρετήσει την πρόθεσή της αξιοποιεί ως τρόπο ανάπτυξης την αιτιολόγηση, για να στηρίξει με επιχειρήματα την άποψη ότι τα ταξίδια έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν ανεκτίμητες αναμνήσεις και πολύτιμα οφέλη στον άνθρωπο (*«η αξία των ταξιδιών είναι από κάθε άποψη ανεκτίμητη»*). Με τρόπο πειστικό υποστηρίζει ότι τα

ταξίδια συμβάλλουν στην πνευματική και ψυχική εξέλιξη του ατόμου και τον οδηγούν στην αυτοπραγμάτωση και εν τέλει στην ευτυχία (*«προκειμένου να εξελιχθεί πνευματικά και ψυχικά, να ολοκληρωθεί και τελικά να ευτυχήσει»*). Παράλληλα συνεισφέρουν και στη φιλομάθεια, στην ψυχαγωγία και στη σωματική υγεία του (*«Πνευματικές κατακτήσεις ... από ένα απλό ταξίδι»*). Με την επιλογή αυτή παρουσιάζει με αντικειμενικότητα, εγκυρότητα και αξιοπιστία την ευεργετική επίδραση των ταξιδιών σε πολλαπλούς τομείς στη ζωή των ανθρώπων. Η χρήση της διαρθρωτικής λέξης «γιατί» επιβεβαιώνει γλωσσικά την πρόθεση της.

B2. β.

- **έτσι ώστε:** δηλώνει αποτέλεσμα. Η συντάκτρια πιστεύει πως αξίζει να παλέψουμε για την κατάκτηση της ευτυχίας με αποτέλεσμα να φτάσουμε, έστω και λίγο πιο κοντά, στην ευδαιμονία.
- **Αν και:** δηλώνει εναντίωση. Μολονότι είναι δεδομένο πως η ευτυχία μπορεί να προσδιοριστεί από τον καθένα υποκειμενικά, εντούτοις υπάρχει μια αντικειμενικά αποδεκτή αντίληψη της ευτυχίας σύμφωνα με την οποία προσδιορίζεται ως συλλογή ιδιαίτερων, ξεχωριστών, ευχάριστων στιγμών.
- **ή:** δηλώνει διάζευξη. Η συντάκτρια χρησιμοποιώντας μια στερεοτυπική έκφραση, αποδέχεται ότι θέλοντας και μη οι ταχύτατοι ρυθμοί της σύγχρονης ζωής μπορούν να λειτουργήσουν άλλοτε παραγωγικά και άλλοτε επιβαρυντικά για τους ανθρώπους.
- **καθώς και:** δηλώνει προσθήκη. Η συντάκτρια έχοντας αναφέρει οφέλη της αλληλεπίδρασης ανθρώπων με διαφορετική εθνική ταυτότητα προσθέτει και τη γνωριμία και αποδοχή νέων νοοτροπιών και ιδεολογιών.
- **Συμπερασματικά:** δηλώνει συμπέρασμα/αποτέλεσμα. Η συντάκτρια στην επιλογική παράγραφο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα ταξίδια αποτελούν πολυσχιδή, ενδιαφέροντα, πολύτιμο τρόπο αποκόμισης ποικίλων αλησμόνητων βιωμάτων.

(δε ζητείται η νοηματική σύνδεση με το κείμενο)

B3. Στο Κείμενο 2 είναι έκδηλος ο βιωματικός, υποκειμενικός τόνος καθώς ο Καζαντζάκης αποτυπώνει την προσωπική του εμπειρία από την επίσκεψή του στην Αίγυπτο. Πιο συγκεκριμένα, με τη χρήση του α΄ ενικού ρηματικού προσώπου («*πηγαίνω πρωί πρωί στους ναούς του Λούξορ και του Καρνάκ*», «*Συλλογίζομαι στις τελευταίες πια μεγάλες δυναστείες, όταν επετράπη στους ξένους να επισκέπτονται ανενόχλητοι την Αίγυπτο*»), εκφράζει τις προσωπικές του εντυπώσεις, αφού παρατηρεί τα αρχαία μνημεία του αιγυπτιακού πολιτισμού, καθιστώντας το ύφος του κειμένου εξομολογητικό. Συγχρόνως, περιγράφει με ζωντανό και παραστατικό τρόπο τη δική του οπτική με την οποία συλλαμβάνει την αιγυπτιακή φιλοσοφία και κουλτούρα, η οποία επικεντρώνεται στην ογκώδη απεικόνιση των εκθεμάτων. Κατορθώνει δηλαδή να αποδώσει τις σκέψεις του αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο οι αρχαίοι Αιγύπτιοι επεδίωκαν να αποσπάσουν την εύνοια των θεών ανοικοδομώντας μεγάλα και επιβλητικά κτήρια. Έτσι, ο αναγνώστης έχει τη δυνατότητα να βιώσει νοερά τις ίδιες εμπειρίες και να ακολουθήσει τους συνειρμούς του συγγραφέα. Χρησιμοποιώντας περιγραφικά («*ανάγλυφα γιγάντια*», «*γιγάντιες κολόνες*») αλλά και αξιολογικά επίθετα («*Τι καταπληχτικό θέαμα*», «*τερατόμορφους θεούς*») διεγείρει τις αισθήσεις του δέκτη, ο οποίος βιώνει πιο έντονα όσα περιγράφονται, με αποτέλεσμα να εντυπωσιάζεται και ο ίδιος.

Εναλλακτικά:

- Με τη χρήση του α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου («*Μπαίνουμε*», «*Φτάσαμε*», «*ανακαλύπτουμε*») ο συγγραφέας εντάσσει τον εαυτό του στο ευρύτερο σύνολο των επισκεπτών των αιγυπτιακών εκθεμάτων, καθιστώντας τους αναγνώστες του κειμένου κοινωνούς στα όσα ο ίδιος βιώνει κατά την περιήγησή του. Έτσι, προσδίδει συλλογικό και καθολικό χαρακτήρα στον λόγο του και γεφυρώνει την απόστασή του με τον δέκτη. Παράλληλα, ο λόγος του γίνεται πειστικότερος, καθώς ο αναγνώστης ταυτίζεται με την οπτική του γωνία αναφορικά με τον αιγυπτιακό πολιτισμό.
- Με την επιλογή του εικονοπλαστικού λόγου («*Απέναντι τα βουνά λάμπουν γυμνά, τριανταφυλλένια, έρημα*», «*έσκαβαν τους βράχους βαθιά και παράχωναν τη μούμια – όπως παραχώνουμε το σπόρο το σιτάρι*») ο συγγραφέας κατορθώνει να παρουσιάσει τις εμπειρίες του από την επίσκεψή του στην Αίγυπτο, συμβάλλοντας έτσι στην αισθητική απόλαυση του αναγνωστικού κοινού.

- Με τη χρήση του θαυμαστικού στην τρίτη παράγραφο («Τι καταπληκτικό θέαμα θ' απλώθηκε μπροστά στα αφελή, νηφάλια μάτια των Ελλήνων!») αναδεικνύεται το δέος που νιώθει ο συγγραφέας, και μέσα από τα μάτια του και κάθε θεατής, αντικρίζοντας τα επιβλητικά και ογκώδη εκθέματα. Τέλος, επιτρέπει στον αναγνώστη να συλλάβει με πιο άμεσο τρόπο την προσωπική του άποψη.
- Με τη χρήση του μικροπεριόδου και ελλειπτικού λόγου («Τρένο. Μπαίναμε στην Άνω Αίγυπτο.») ο συγγραφέας αποδίδει με γοργό ρυθμό και άμεσο τρόπο την έναρξη της περιήγησής του στην Αίγυπτο, στοιχείο που εντείνει με ζοηρότητα τον βιωματικό χαρακτήρα του κειμένου και δίνει έμφαση στις δικές του ενέργειες, τονίζοντας το νόημα των λέξεων.

ΘΕΜΑ Γ

Για το ποιητικό υποκείμενο το ταξίδι λειτουργεί ως μια απόπειρα διαφυγής από το εσωτερικό του κενό και από το επώδυνο συναίσθημα της μοναξιάς και της διάψευσης των προσδοκιών του. Βιώνει ένα πνιγηρό αίσθημα απόγνωσης που του δηλητηριάζει την ψυχή, όπως αναδεικνύεται μέσα από τις **παρομοιώσεις** «σα θηλιά το λαιμό» και «με δαγκώνει σα φίδι». Έχει τη βαθιά επιθυμία ενός ατέρμονου ταξιδιού «χωρίς τελειωμό», προκειμένου αυτή η διαρκής περιήγηση να αποτελέσει την απόδραση από τη θλίψη του, ψυχική κατάσταση που αισθητοποιείται μέσω της **επανάληψης** «να τραβώ, να τραβώ». Η ποιητική φωνή δεν συναντά τίποτα χαρούμενο και ελπιδοφόρο («ψηλά να μη φέγγει αστέρι κανένα»), επιδιώκει να αποκοπεί από ανούσιες συναναστροφές («ψυχή να μη βρίσκω» / «ή πάντα να μπλέκω με κόσμο τυφλό και βουβό» / «και κάτου γυναίκα καμιά») και να αποφύγει τον δεσμό με τους τόπους («να νιώθω πλατιά ερημιά» / «κλεισμένα τα σπίτια» / «τα τζάκια σβησμένα») όπως αποτυπώνεται με τις συνεχείς **εικόνες** που αντανακλούν την ψυχική του ερήμωση. Πρόκειται ενδεχομένως για μια προσπάθεια εσωτερικής αναζήτησης και συγκάλυψης της οδύνης του. Ο ίδιος εξομολογείται μέσω του **α' ενικού προσώπου** («αν βρεθώ») την ανασφάλεια και την έλλειψη βεβαιότητάς του («ίσως δε θα 'χω») για το αν τελικά όλη αυτή η μοναχική πορεία του ταξιδιού θα λειτουργήσει ως λύτρωση από την οδυνηρή συναισθηματική του κατάσταση, που θα μπορούσε να σχετίζεται και με την απώλεια της αγάπης.

Προσωπικά, αν βρισκόμουν σε ανάλογη συναισθηματική κατάσταση, ίσως να λειτουργούσα όπως το ποιητικό υποκείμενο. Πιθανότερα όμως να αναζητούσα την επικοινωνία με φίλους, ώστε να νιώσω καλύτερα, αλλά εκτονωτικά για εμένα λειτουργεί και το διάβασμα βιβλίων, η μουσική, και οι ταινίες, αφού κάνω νοητά ταξίδια σε πιο ευχάριστους κόσμους. (230 λέξεις χωρίς τα χωρία)

Εναλλακτικοί κειμενικοί δείκτες:

- μεταφορές
- β' ενικό πρόσωπο
- ασύνδετο σχήμα
- χρήση συμβόλων
- σημεία στίξης
- επιφώνημα

ΘΕΜΑ Δ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο

Απαιτείται τίτλος

Α ζητούμενο

1^η περίπτωση: Συμφωνώ με την άποψη ότι τα ταξίδια αποτελούν «τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο ψυχικής εκτόνωσης και αναζωογόνησης του κάθε ανθρώπου»

Γενικότερα, τα ταξίδια συνιστούν ουσιαστική **ψυχαγωγία** που συνδυάζει τη γνώση με τη διασκέδαση και επιφέρει ψυχική αναζωογόνηση. Ο άνθρωπος ξεφεύγει από τη ρουτίνα που του προκαλεί η καθημερινότητα, το ίδιο περιβάλλον, οι ίδιοι άνθρωποι, οι ίδιες παραστάσεις. Οπότε διαπιστώνεται:

- Ψυχική ανανέωση, αναζωογόνηση ψυχής, ξεκούραση, ηρεμία, χαλάρωση από τους έντονους ρυθμούς ζωής, τις πολλαπλές υποχρεώσεις της καθημερινότητας.
- Μέσω των ταξιδιών ερχόμαστε σε επαφή με τη φύση. Οι εικόνες της φύσης, οι ήχοι, τα χρώματα συμβάλλουν στην ανανέωση της διάθεσής μας και στην κατάκτηση της εσωτερικής μας ηρεμίας.
- Αντιμετώπιση της πλήξης, της ανίας με την αλλαγή παραστάσεων και την αποκόμιση εμπειριών ζωής.
- Η επικοινωνία με νέους ανθρώπους κοινής ή διαφορετικής καταγωγής, η σύναψη και η διαδικασία οικοδόμησης υγιών και ουσιαστικών σχέσεων δίνουν διέξοδο στην ανάγκη μου για επικοινωνία, ψυχική αλληλεπίδραση και αλληλοϋποστήριξη.
- Επαφή με τον ίδιο μας τον εαυτό καθώς συνειδητοποιούμε τις πραγματικές μας ανάγκες και επιθυμίες, κατάκτηση αυτογνωσίας.
- Με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού δίνεται στο άτομο η ευκαιρία να αθληθεί, να δοκιμάσει τις αντοχές του, να αποκτήσει ευεξία και καλύτερη φυσική κατάσταση. Όλα αυτά συμβάλλουν στην ψυχική αποφόρτιση και εκτόνωση του ατόμου.
- Ευρύτερη μόρφωση, διεύρυνση πνευματικών οριζόντων, αναθεώρηση νοοτροπίας, ικανοποιείται το «φιλοπερίεργο» του ανθρώπου, η βαθιά του επιθυμία να γνωρίσει νέους τόπους, νέους πολιτισμούς, διαφορετικούς τρόπους ζωής και σκέψης.

2^η περίπτωση: Διαφωνώ με την άποψη ότι τα ταξίδια αποτελούν «τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο ψυχικής εκτόνωσης και αναζωογόνησης του κάθε ανθρώπου»

- Υπάρχουν κι άλλοι τρόποι ψυχικής εκτόνωσης όπως ο αθλητισμός μέσω του οποίου το άτομο ανανεώνει τη διάθεσή του, αναζωογονείται και νιώθει εσωτερική ηρεμία.
- Ο σύγχρονος μαζικός τουρισμός προσανατολίζει τους ταξιδιώτες σε επιφανειακές διασκεδάσεις που έχουν διαμορφωθεί με σκοπό το κέρδος. Έτσι ο ταξιδιώτης δεν βιώνει εμπειρίες που μπορούν να του προσφέρουν μια βαθιά πνευματική επίδραση ή ψυχική εκτόνωση. Αντιθέτως οι εμπειρίες που βιώνει συνιστούν μόνο μια ρηχή εκτόνωση.

- Οι ρυθμοί ζωής στον 21^ο αιώνα επιβάλλουν στον σύγχρονο άνθρωπο μια καθημερινότητα εξοντωτική. Γι' αυτό στις ολιγοήμερες διακοπές από την εργασία αποζητά μονάχα τη σωματική ξεκούραση χωρίς να αναζωογονείται ψυχικά.
- Η οικονομική κατάσταση του σύγχρονου ανθρώπου δεν του επιτρέπει να κάνει ταξίδια τα οποία είναι πολυέξοδα. Οι δραστηριότητες που προσφέρουν ψυχική εκτόνωση και αναζωογόνηση έχουν ένα οικονομικό κόστος που δεν μπορεί να καλυφθεί από τον μέσο άνθρωπο.
- Τα ταξίδια μπορεί να κουράζουν ή να απογοητεύουν διαψεύδοντας τις αρχικές προσδοκίες του ταξιδιώτη.

Παρατήρηση

Υπάρχει η δυνατότητα και μιας εναλλακτικής προσέγγισης για κάποιους. Μπορούν δηλαδή να έχουν μια ενδιάμεση θέση, όπως ότι «Συμφωνώ εν μέρει, αλλά η θέση αυτή δεν ισχύει πάντα ή για όλους τους ανθρώπους». Σε αυτή την περίπτωση ο μαθητής μπορεί να χρησιμοποιήσει επιχειρήματα και από τις δυο παραπάνω τοποθετήσεις.

Β ζητούμενο

- Προσωπικά επιλέγω την ανάγνωση εξωσχολικών βιβλίων καθώς μέσω αυτών μεταφέρομαι νοερά σε διαφορετικούς κόσμους ξεφεύγοντας από τη σκληρή καθημερινότητα και τη ρουτίνα.
- Συχνά βρίσκω την εσωτερική μου ηρεμία μέσω της ανάγνωσης ποιημάτων που με κινητοποιούν να γράψω δικά μου ποιήματα και να εξωτερικεύσω με αυτόν τον τρόπο τα συναισθήματά μου, βρίσκοντας έτσι έναν τρόπο δημιουργικής αυτοέκφρασης.
- Η επαφή με την τέχνη αποτέλεσε και αποτελεί το προσωπικό μου καταφύγιο. Ειδικά η μουσική είναι για μένα ένας καθημερινός τρόπος ψυχικής εκτόνωσης που με συντροφεύει και ηρεμεί.
- Η επαφή με τη φύση, μια βόλτα σε ένα πάρκο, μια εκδρομή σε ένα καταπράσινο τοπίο με κάνει να ξεφεύγω από την πληκτική καθημερινότητα, να γνωρίσω τον εαυτό μου και να αποκτήσω εμπειρίες.
- Η καθημερινή άθληση είναι για μένα ένας υγιής τρόπος εκτόνωσης, καθώς με βοηθάει να διατηρήσω την ψυχική μου ηρεμία και ισορροπία και να γυμνάσω παράλληλα το σώμα μου.

- Δεν θα μπορούσα να παραλείψω τις συζητήσεις με την οικογένειά μου που πάντα αποτελεί για μένα ένα ασφαλές καταφύγιο.
- Σημαντικό τρόπος για να αποκτήσω προσωπική ηρεμία είναι η επαφή με τους φίλους μου, οι καθημερινές συνομιλίες μας είτε δια ζώσης είτε διαδικτυακά, τα πειράγματα, οι ανέμελες συζητήσεις αλλά και οι σοβαροί μεταξύ μας διάλογοι και η βοήθειά τους όταν αντιμετωπίζω κάποιο σοβαρό πρόβλημα.
- Τα ταξίδια αναμφισβήτητα είναι και για μένα ένας ενδεδειγμένος τρόπος ψυχικής εκτόνωσης και αναζωογόνησης. Άλλωστε, ο σχολικός θεσμός της πενθήμερης εκδρομής στην Τρίτη λυκείου πιστοποιεί ότι τα ταξίδια είναι ο καλύτερος τρόπος κοινωνικοποίησης και συναισθηματικής αποφόρτισης αλλά και δημιουργίας μοναδικών ευχάριστων αναμνήσεων με τους συμμαθητές μου που θα με συντροφεύει σε όλη μου τη ζωή.
- Η ενασχόληση με το κατοικίδιο μου, η εκτόνωση μέσω των παιχνιδιών μαζί του, οι βόλτες και η τρυφερότητα που νιώθω με αποφορτίζουν από την σκληρή καθημερινότητα.
- Στην προσωπική μου ισορροπία συντελεί και η συμμετοχή μου σε εθελοντικές δράσεις, καθώς μου δίνεται η ευκαιρία να νιώσω χρήσιμος, δημιουργικός και να εμπλουτίσω τις εμπειρίες μου.